

Извънкласни и извънучилищни практики за повишаване нивото на образователната интеграция на учениците от етническите малцинства

Таня Димитрова Тошева
Директор на ОУ „Св. Св.Кирил и Методий“

Резюме.

Споделените извънкласни и извънучилищни практики в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Малко градище, целят да разкрият различни аспекти от работата на екип от учители от училището за формиране на системен подход, чрез който да се повиши мотивацията за учене в мултикултурна среда, преодоляване на отпадането на учениците и формирането на една толерантна и стимулираща учебна атмосфера в училище. В основата на този системен подход стои идеята за разработка и реализация на извънкласни и извънучилищни дейности за един тригодишен период.

Данни за училището. Описание на вътрешната и външната среда.

Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Малко градище е основано през 1868 г., когато е открито килийното училище в двора на църквата „Св. Атанасий“, която сега е паметник на културата и е действащ църковен храм. По случай 100 годишнината на училището през 1968 г. е наградено с орден „Кирил и Методий“ I-ва степен.

ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий” е средищно и защитено училище, което събира деца от четири съседни села. То е единственото основно училище в община Любимец извън общинския център. В него се обучават ученици от различни етнически групи - българи, роми и турци.

Училището има сравнително нова учебна сграда и добра учебно материална база. Има собствен автобус за превоз на пътуващи ученици. Стабилното финансово състояние се дължи на натрупания опит на училищното ръководство да управлява правилно делегирания бюджет. В педагогическия колектив доминират учителите с висше образование. Голяма част от тях са преминали различни нива на квалификации и

преквалификации. В училището е въведена целодневна организация на работа. Основен проблем на училището е ниското ниво на мотивация за учене поради следните фактори:

- непрекъснато мигриране на родителите на учениците от едно работно място на друго за осигуряване на прехрана на семейството;
- нисък икономически и социален статус на родителите и незаинтересоваността им за образователните постижения на децата си;
- слети паралелки;
- липса на алтернатива за разнообразяване на свободното време извън учебния час в едно малко населено място.

За преодоляване на този основен проблем и факторите, които го поражда екип от учители разработи тригодишен план с пакет от мерки и дейности, които системно, отговорно и последователно реализира.

Културно-образователна област. Образователно направление.

Представените педагогически практики обхващат всички възрастови групи в училище и всички етноси. При тяхното осъществяване са използвани най-различни активни методи за педагогическо въздействие както и строго съблюдаване на мултикултурната среда за работа. Тези педагогически практики почти изцяло са приложени в извънучебно време и са съобразени с предварително проучените интереси и възможности на учениците.

При планирането и реализирането на атрактивни извънкласни и извънучилищни дейности, екипът от учители, който ги осъществи се е стремил чрез тях да окаже индиректно педагогическо въздействие върху учениците относно мотивацията им за учене, да подбуди интереса у тях, да ги запали, да ги накара сами да търсят и посещават тези дейности и по този начин да се формира желание да останат да учат тук, в това училище, да посещават редовно учебните занятия, защото в училището е интересно и всеки може да преоткрие своите желания и възможности за изява.

Време, което са реализирани педагогическите практики.

Периодът, в който са осъществени описаните педагогически практики включва три учебни години от 2013г. до 2016 г.

Учители (екип) реализирал практиките.

Педагогическите практики за извънкласни и извънучилищни форми за образователна интеграция в училището е реализиран от екип от учители и възпитатели. Това са учители от начален етап, главен учител, учител по български и литература, учител по биология и химия и всички възпитатели. Целият екип работи под ръководството на директора на училището.

Описание на групата ученици, с която са реализирани практиките.

Извънкласните и извънучилищни практики са реализирани с всички възрастови групи в училище. Активно участие в тях имат учениците в началните класове, както и учениците от пети до осми клас. Основната задача на екипа за реализация на тези практики е да се включат всички ученици в училище.

Периода, в който са реализирани практиките числения състав на учениците варира от 70 до 100 ученици. Близо 70% от тях са от ромски произход, а останалите от български и турски произход. Българският етнически елемент сред тях е най-малоброен.

Основни педагогически цели, които се преследват.

1. Чрез въвеждане на различни форми на извънкласни и извънучилищни дейности да се създаде траен, цялостен подход за повишаване на мотивацията за образование на учениците от училището в условията на съществуващата мултикултурна среда.
2. Превръщането на училището от задължително в атрактивно и интересно място за преодоляване на отпадането на ученици от училище.
3. Чрез прилагане на новите форми за извънкласна и извънучилищна дейност да се създаде толерантна и стимулираща учебна среда за учениците от всички етноси.
4. Да се улесни образователната интеграция и да се осигури равен достъп до качествени образователни услуги.
5. Да се преодоляват последиците от сегрегацията – ниско самочувствие, обучителни затруднения, изоставане от нормите за възрастово социално развитие, чести и необосновани отсъствия, отпадане от училище, етническа капсулация.

Пълно описание на практиката. Същност.

В учебните заведения в малките населени места качествено образование може да се осигури само когато педагогическите колективи осъзнаят ключовата си роля, че от тяхната активна педагогическа дейност зависи бъдещето на училището. Липсата на мотивация за учене сред учениците в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, големият брой отсъствия, ранното отпадане от училище поставиха пред педагогическият колектив дилемата – или да обмислят и реализират иновативни нестандартни практики и подходи или да се остави това училище със сто и петдесетгодишната история да се самозакрие. Така се роди идеята за разработка и изпълнение на тригодишния план за извънкласни и извънучилищни дейности, чрез които училището да се превърне в интересно и привлекателно място за учебен труд, а учениците независимо от техния етнически произход, да се подготвят значими, да могат да изявят своите желания и таланти, да учат, но и да се забавляват.

Сред многообразните форми на извънкласна и извънучилищна дейност, приложени в този тригодишен период най-значимите са:

1.Форми, чрез които се развива толерантност към различията в културните традиции на отделните етноси.

В цялата програма това направление е в основата на въвеждане и развитие на интеркултурното образование. Най-значимата му проява е формирането и работата на клуб „Етнически общности”.

В рамките на три години всички ученици от училището чрез беседи, тържества, учебни екскурзии, събирателна и етнографска работа, имаха възможност да опознаят богатия фолклорен свят на трите етноса и да се убедят, че главното сходство между тях е в добродетелите и ценностите, които чрез фолклорните форми се предават на новите поколения.

Конкретните изяви на членовете на клуба включват:

- събиране на различни предмети и елементи от фолклора, културата и бита на ромите и българите в с.Малко градище и обогатяването на етнографската сбирка с нови експоненти;

- организиране два пъти в рамките на учебната година (м.декември и м.април) на седмица на етносите. В дните от тия седмици се изнасяха беседи за най-съществените етнокултурни традиции на всеки етнос (ромски, български и турски), организираха се изложби на автентични носии, кулинарни изложби, представяне на календарни празници и обичаи (Коледа, Банго Васил, Курбан байрам, Лазаруване, Великден).

2. Форми за придобиване на знания, умения и практически навици.

Сред най-изявените дейности в това направление се откроява работата на клуб „Природата и ние”. Към клуба се сформираха три групи:

- група „Материална среда за екологично възпитание” - основната цел в работата на групата беше насочена към изграждане на отговорно отношение към околната среда и нейното опазване. Сред най-важните инициативи са: изработване на къщичка за птици, формиране на екозона в училищния двор, екокът в училище и поставяне на информационно табло и фототабла.

- група „Природознание” – тук се включват дейности за придобиване на нови знания, умения, мотивация и ангажменти, свързани с природата и нейното опазване. Организираха се ековикторини, екопоходи, екскурзии до училищни местности и др.

- група „Екоинициативи”- в тази група се включват иновативни подходи за формиране на екологичното съзнание и екологично поведение за чиста околна среда. Сред най-важните екоинициативи тук са: Празникът на природата през м.май, посещение в природозащитния център „Източни Родопи”, маркиране на екопътека до водопада в местността „Чучура”, екоакции за почистване на коритото на река „Селска”, както и почистване на зоната за отдих, разположена по маршрута на екопътеката „Човекът, скалата, слънцето и боговете”.

3.Форми, насочени към изследователска дейност и придобиване на креативни умения.

Голяма част от осъществените дейности тук са свързани с визуализиране на придобитите знания на учениците. Открояват се проведените конкурси по рисуване, оцветяване, приложно изкуство, икебана, керамика. Освен това в рамките на трите години е проведена мащабна акция по краезнание „Опознай родния край”. Чрез срещи,

учебни екскурзии, разговори с възрастни хора е натрупана обемна информация за населеното място и региона.

4. Форми за творчески изяви

В това направление е сформиран клуб „Аз мога да бъда певец, танцьор и актьор”. Най-резултатните изяви тук са в областта на художественото слово и училищния театър. Бяха драматизирани сценки за Коледа, приказките „Легенда за рома” (Михаил Георгиев), „Добрият съсед” (Слави Славов), Празникът на книгата. Освен това този клуб подготви всички рецитали и взе участие при създаването на филма за училището.

Много отговорно и при голям интерес ученици от училището няколко години участват в проекта за целодневното обучение, Детска Полицейска Академия и са редовни участници във всички общински мероприятия. В истински празник за тях се превърна домакинството на училището на общинското състезание проведено от Детска Полицейска Академия през 2015 г.

Вече трета поредна година ученици от клуба по художествено слово участват в общинската програма послучай Деня на будителите, Деня на славянската писменост и българска култура.

Всички изброени дотук практики за прилагане на различни извънкласни и извънучилищни дейности в училище имат за нас иновативен характер, защото за първи път в педагогическата ни дейност е приложен системен комплексен модел на работа за преодоляване на сериозни проблеми, свързани с мотивацията за учебен труд и интеркултурното образование.

За успешната реализация на тези педагогически практики и постигане на предварително очакваните резултати съществена е ролята на добре обмислените технологии и тяхната подготовка за осъществяване.

За да се постигне необходимата етническа толерантност и се преодолее факторът сегрегиране във всички дейности се включват смесени етнически групи. Така индиректно се решава и проблема за образователната интеграция в училище.

Важен елемент от технологията на подготовка и реализация на дейностите е разчупването на традиционната консервативна атмосфера в училище и създаването на

нова атрактивна среда, в която учениците се освобождават от шаблона и училищната среда се превръща в „желана” територия за учене.

Друг важен момент в това направление е стимулирането на ученическата активност. Тя включва не само директно участие в съответната дейност, но и предварителна ангажираност на ученика в нейната подготовка. Това е силно мотивиращ подход.

Използването на интерактивни техники допълнително създава за успеха на тригодишната ни програма. Разчупените форми, нестандартните подходи, различни от класическия учебен час силно привличат учениците. За целта масово се използва работата по групи, ролевите игри, дискусиата.

Включването в дейностите извън учебния час на местното читалище, на общинските центрове за култура, на общинските и областни музеи също допринасят за ефективността на приложените практики.

Описание на постигнатите резултати.

Най-съществените резултати от изпълнението на тригодишната програма за извънкласни и извънучилищни дейности в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” с. Малко градище са:

1. Променена е изцяло училищната среда, в която учат нашите ученици. Все повече за тях училището от задължително място се превръща в желана и интересна територия, в място където всеки ученик може да учи, да се забавлява и да се изявява.
2. Постепенно и последователно се решава един от най-сериозните ни проблеми-мотивацията на учениците за учебен труд. Превръщането на училището в атрактивно и интересно място води до рязко намаляване броя на безпричинните отсъствия и ранното отпадане от училище. Учениците от турски произход, чиито родители се занимават с отглеждане на тютюн все по-настойчиво изискват от тях да се завръщат в нашето населено място, за да могат тук в нашето училище да продължават да се учат.

3. Приложените практики за извънкласни и извънучилищни дейности водят до рязко подобряване на мултикултурната среда, до успешно интегриране преди всичко на децата от ромски произход, до преодоляване на тяхната сегрегация. Подобрено е също така толерантното отношение между учениците от трите етноса.
4. Публичните изяви на учениците в училище, промененото им отношение към училището, променя и отношението на родителите им към нашия педагогически труд. Сега е налице много по-голям интерес от тяхна страна към това какво правят децата им в училище, много по-сериозен е ангажимента на педагогическия колектив да преодолее демотивацията на учениците за учебен труд.
5. Промененото отношение към училището води до повишаване на качеството на образование. Подобрява се активността, комуникативността, отговорността на учениците при усвояване на учебната програма.
6. Приложените практики осигуряват възможност за изява и развитие на творческите способности на учениците.

Изброените дотук резултати от реализацията на тригодишната програма за извънкласни и извънучилищни дейности в училище категорично доказват предимствата, които имат подобни подходи в сравнение със стандартните начини за работа и обучение.

Идентични образователни дейности могат да се прилагат във всички учебни заведения, независимо дали са от елитен тип, или в малки населени места. Още повече, че и отново се завръща, особено в общинските центрове, където нараства ромското население - една явна и преднамерена сегрегация на учениците от ромски произход – обособяването им в отделни класове, което обезсмисля всички усилия за интеркултурно образование.

Възможни затруднения да продължим да изпълняваме тези педагогически практики за напред за нас не са от субективен, а от обективен характер. Учениците в малките населени места все повече намаляват. Принудени да търсят прехрана и оцеляване техните родители непрекъснато мигрират от едно място на друго и така се прекъсва нашата системна работа за преодоляване на демотивацията за учене на тези

ученици. Но такава е горчивата истина за училищата в малките населени места. Поради демографския срив –те постепенно изчезват.

Въпреки това поради статута на защитено училище, ръководството на училището и целият педагогически колектив продължават да работят по този път – да се отстоява системния подход за промяна на учебната и мултикултурната среда в училище, за да се подобрява непрекъснато мотивацията на учениците за учене.

Нов шанс за нас да продължим да работим така националната образователна програма „Твоят час”.

Контакти:

Таня Димитрова Тошева – директор на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” с. Малко градище

e-mail: tania720@abv.bg

група на училището: <https://www.facebook.com/groups/485487824803298/?ref=bookmarks>